
УДК 007:304:070

Ланських О.Б.

Аспірантка Черкаського державного технологічного університету

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ МОВНИХ СТРАТЕГІЙ

Аналізується роль інформаційних технологій в активізації процесу впровадження мовних стратегій; автор підкреслює, що Україна в цей процес вступила порівняно недавно, тому вивчення зарубіжного досвіду має стати тією першою і основною підвалиною, на якій він має розгортатись в українському освітньому просторі; інформаційно-комунікаційні технології посилюють роль методів активного пізнання та дистанційного навчання, дають змогу забезпечити студентів електронними навчальними ресурсами, реалізувати індивідуальний підхід до кожного студента тощо, поступово вносять зміни в невід'ємні елементи традиційної системи освіти.

Ключові слова: людина, освіта, культура, мова, інформація, інформаційні ресурси, виховання.

За умов переходу до інформаційного суспільства, включення України до глобалізаційних світових процесів особливо гостро постає питання використання в навчальному процесі електронних технологій. Особливу актуальність це питання має для української освіти, яка включилась у цей процес порівняно недавно. Як зазначають аналітики, поєднання інтересу учнів і студентів до високотехнологічних видів діяльності з українськомовною основою спонукатиме їх до глибокого оволодіння українською мовою, створення належного мовленнєвого середовища як в освітніх закладах, зокрема, так і в українському суспільстві в цілому [1]. В цілому ж сьогодні інформаційні технології розглядаються як вагомий ресурс, ефективне та раціональне використання якого у системі освіти значною мірою підвищує результативність навчально-виховного процесу. І це зрозуміло. Інформаційні технології здатні гуманізувати освітнє середовище та спонукають до постійної самоосвіти, перетворюють процес навчання у насолоду і дають можливість відчувати практичні результати. За такого підходу інформаційна технологія виступає як система, складовими якої є учасники педаго-

гічного процесу, та система теорій, ідей, засобів і методів організації навчальної діяльності для ефективного вирішення проблем, що охоплюють усі аспекти засвоєння знань і формування практичних навичок [2, с. 46].

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) посилюють роль методів активного пізнання та дистанційного навчання. За вимогами Болонського процесу збільшується частка самостійної роботи студентів у навчальних програмах усіх дисциплін. Інформаційно-комунікаційні та дистанційні технології навчання дають змогу забезпечити студентів електронними навчальними ресурсами для самостійного опрацювання, завданнями для самостійного виконання, реалізувати індивідуальний підхід до кожного студента тощо. Використання ІКТ та дистанційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу поступово вносить зміни в невід'ємні елементи традиційної системи освіти, замінюючи дошку і крейду на електронну дошку і комп'ютерні навчальні системи, книжкову бібліотеку на електронну, звичайну аудиторію на мультимедійну [3].

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій навчального призначення відкриває можливості для виходу дидактичних методів на новий якісний рівень застосування й дозволяє, поза іншим, підвищити навчальну мотивацію школярів, знизити їхнє психічне напруження в освітньому процесі, уникнути одноманітності в освітній діяльності. Використання методів комп'ютерного навчання (комп'ютерна гра, комп'ютерне моделювання, розроблення «учнівського портфоліо» в електронному варіанті, комп'ютерні учнівські презентації, комп'ютерні тести) в межах мовної освіти допомагає забезпечити актуальний рівень організації навчально-виховного процесу, що, у свою чергу, позитивно впливає на стимулювання й підтримання в учнів інтересу до навчання [4].

При цьому необхідно відзначити низку проблем, що перешкоджають розвитку ІКТ на сучасному етапі розвитку освіти. Так, Н. Сороко головну проблему вбачає у готовності вчителя використовувати ІКТ у своїй професійній діяльності та у його відповідальності щодо підготовки до уроку. Окрім того, до основних проблем інтеграції ІКТ у навчальний процес загальноосвітньої школи відносяться створення якісного ресурсу ІКТ, що відповідав би потребам вчителів-предметників, комп'ютеризація загальноосвітніх навчальних закладів, забезпечення якісного Інтернет-зв'язку в школах [5].

В цілому нові інформаційні технології в освіті включають три складові: технічні пристрої, програмне забезпечення і навчальне забезпечення. До сучасних технічних пристроїв, окрім комп'ютера, відносяться принтер, модем, сканер, теле- і відеоапаратура, пристрої для перетворення інформації з однієї форми в іншу тощо. Другою складовою інформаційних технологій є програми, що керують роботою на комп'ютері, обслуговують цю роботу. Третьою і найголовнішою складовою інформаційних технологій з позицій дидактики є навчальне забезпечення, це, по суті, особливий клас програм—навчальні програми, навчальні системи. Власне вони і задають, визначають процес, технологію комп'ютерного навчання. В даний час існують бази і банки даних, гіпертекстові системи, створені спеціально для навчальних цілей. Серед навчальних систем найбільш поширені такі: для тренування умінь і навиків; тренувальні; для формування знань, у тому числі наукових понять; програми з проблемного навчання; імітаційні і моделюючі програми; дидактичні ігри. До найбільш складних програм відносяться інтелектуальні (у тому числі експертні) навчальні системи. Їх особливість в тому, що вони діагностують учня і складають історію його навчання, модель конкретного учня, і пропонують на цій основі індивідуальну програму навчання [6, с. 189–190].

Зміни у системі інформаційного супроводу мовної освіти призводять до формування нової, так званої «мережевої технології» ведення навчальних занять. За словами українських фахівців, мережева технологія ведення навчального заняття вимагає створення нового навчально-методичного забезпечення, яке враховує одночасність виконання завдань, багатоваріантність, мультимедійне наповнення. Нова технологія не може замінити педагогічні прийоми, характерні для аудиторної роботи викладача мови, які використовуються під час роботи з традиційним підручником. Водночас через систему «підглядання» і «втручання» він може вносити виправлення й оцінювати роботу студента дуже оперативно, прямо під час виконання студентом завдання, чого не можна досягти іншими навчальними засобами. Збереження матеріалів уроку у формі відео й аудіо є хорошим «домашнім зошитом». Ще одним педагогічним надбанням цієї технології є те, що студент, працюючи з клавіатурою, отримує навички письма під контролем викладача в режимі on-line [7].

Застосування інформаційних технологій у мовній освіті має свою специфіку. Як відзначає Н. Сороко, задачі, що постають перед учителем-словесником під час використання ІКТ, багато в чому відрізняються від

цілей і задач інших учителів-предметників. Основна задача вчителя-словесника — це, з одного боку, робота з текстом, з художнім словом, з книгою; з іншого, формування стійких орфографічних і пунктуаційних умінь та навичок учнів, збагачення їх лексичного запасу, навчання володіти нормами літературної сучасної мови тощо. Відповідно, для ефективного використання ІКТ у професійній діяльності вчитель-словесник має володіти готовими програмними продуктами (електронними підручниками, енциклопедіями, посібниками, словниками тощо); програмами MS Office (Word, Power Point, Microsoft Publisher, Excel); Інтернет-ресурсами; соціальними сервісами Інтернету; програмно-апаратним комплексом «Інтерактивна дошка». При цьому дидактичний матеріал, що представляється у комп'ютерному варіанті, розв'язує декілька завдань: підвищує продуктивність праці вчителя й учня на уроці; збільшує обсяг використання наочності на уроці; економить час учителя під час підготовки до уроку. Важливим водночас є розуміння вчителем-словесником дидактичних функцій зазначених ІКТ відповідно до етапів, форми, мети та завдань уроку. ІКТ дозволяють урізноманітнити роботу учнів із навчальною інформацією, забезпечують як вивчення теоретичного матеріалу, так і його закріплення і перевірку [8].

І. Іванов звертає увагу на значний лінгводидактичний потенціал ІКТ на уроках української мови. Зокрема, це навчання через образ: колір, звук, анімацію; — формування мовних умінь і навичок через інтерактивну роботу з електронними засобами навчального призначення; збагачення словникового запасу й опанування лінгвістичною термінологією за рахунок гіперпосилань; формування комунікативної компетенції (електронне листування, аудіодиктанти, голосове спілкування); оволодіння нормами літературної мови (потрібне правило, орфограма завжди «під рукою»); спостереження за мовними процесами у відео, аудіо, анімації; економія часу. Наприклад, запис довгих речень на дошці, коли необхідно лише вставити букву (комп'ютер пропонує вже написане речення з пропуском для букви [9, с. 255].

В свою чергу, Н. Войнаровська, фокусує увагу на спеціалізованому використанні ІКТ у процесі вивчення іноземної мови, яке полягає в оцінюванні та передачі інформації, а саме: наданні студентам можливості розвивати свої вміння працювати з аудіо- та відео-ресурсами, супутниковим телебаченням та Інтернетом; самостійно обирати найбільш відповідний ресурс для створення презентацій із різними цілями та для різних аудиторій. Рекомендовані напрями використання ІКТ у навчальній діяльності сприяють залученню студентів до розвитку своїх комуніка-

тивних умінь і поглиблення культурної свідомості шляхом спілкування за допомогою електронної пошти з носіями мови, особливо з тими, хто знаходиться далеко за межами країни; використання електронної пошти для спілкування мовою, що вивчається, з іншими студентами та викладачами та для виконання поставлених завдань. Таким чином, використання ІКТ у процесі вивчення іноземної мови сприяє розвитку мовної компетенції студентів шляхом читання інформації іноземною мовою, редагування письмових робіт, а також розвитку їх культурної обізнаності завдяки роботі з автентичними джерелами мовою, яка вивчається [10].

У процесі інформаційного супроводу мовної освіти особливе значення сьогодні належить мережі Інтернет. Як з цього приводу зазначає П. Волков, на сьогодні найбільш доступним та поширеним джерелом інформації стала глобальна мережа Інтернет. Інтернет не є єдиним джерелом інформаційних ресурсів, але технології, що використовуються в цій мережі, забезпечують реалізацію всіх можливостей інших поширених інформаційних систем (бібліотек, архівів, енциклопедій, періодичних друкованих видань, радіо, телебачення тощо). Водночас у мережі Інтернет існують і певні недоліки, серед яких слабка структурованість, різномірність представленої інформації, а також її сумнівна правдивість та якість. Отже, основною проблемою стає не недолік інформації, а навігація у неоднорідному, слабо структурованому середовищі Інтернет. Ця проблема вирішується через створення пошукових систем, рубрика торів, порталів, спеціалізованих баз даних [11, с. 243–244].

Розмірковуючи над шляхами і методами розширення сфери застосування української мови, Б. Ажнюк, пропонує використовувати Інтернет для забезпечення максимального ознайомлення з актуальними розробками у галузі мовної освіти. Потрібно сформувавши доступну для користувачів Інтернету відеотеку, де наочно відображалися б варіанти реалізації сценаріїв учнівських та студентських свят для різних вікових груп, створити електронну базу сценаріїв, відеоматеріалів, музичних записів тощо для проведення заходів з відзначення Дня рідної мови, Дня української мови та писемності тощо [12, с. 359].

Також необхідно відзначити вагому роль мультимедійних технологій у реалізації завдань мовної освіти. За словами О. Благої, мультимедіа є винятково корисною й плідною освітньою технологією завдяки властивим їй якостям інтерактивності, гнучкості та інтеграції різних видів наочної, — мнемонічної, — навчальної інформації, а також завдяки мож-

ливості враховувати індивідуальні особливості учнів і істотно сприяти підвищенню їхньої мотивації та якості навчання [13].

Використання мультимедійних інформаційних технологій в освіті завдяки наявності множини аналітичних процедур (пошук, сортування, вибірка, порівняння інформації тощо); відкритої структури, що дає можливість швидко вносити будь-які зміни в зміст програми залежно від результатів її апробації; можливості зберегти й опрацювати велику кількість різноманітної інформації (звукової, графічної, текстової та відео) та компонувати її в зручному вигляді сприяє розкриттю, збереженню та розвитку індивідуальних здібностей студентів, належного кожній людині унікального поєднання особистих рис; формуванню у студентів пізнавальних інтересів, прагнення до самовдосконалення; забезпеченню комплексності вивчення явищ дійсності, неперервності взаємозв'язку між гуманітарними, технічними науками та мистецтвом; постійному динамічному оновленню змісту, форм та методів навчальних процесів [14, с. 135].

В свою чергу, Ю. Шепетко звертає увагу на нові можливості, пов'язані з впровадженням у мовну освіту електронних підручників. Використання електронного підручника на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) формує навички логічного мислення, самостійного опанування навчального матеріалу; сприяє розвитку пошуково-дослідницької роботи, індивідуалізації діяльності, спостережливості; виховує необхідні якості особистості, пізнавальний інтерес до дисципліни. Крім того, привабливість і процесуальна ефективність цього нового засобу навчання зростає також завдяки застосуванню нового принципу комунікації [15, с. 193]. У загальному розумінні, інформаційно-комунікативні технології сприяють інтенсифікації мовної підготовки учнів та студентів, підвищують результативність цього процесу.

Список використаних джерел:

1. Лопушинський І. П. Формування та реалізація державної мовної політики в галузі освіти України: Автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / І. П. Лопушинський. — К., 2008. — 36 с.
2. Головчак Н. І. Система інформаційного забезпечення вчителя / Н. І. Головчак // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. — 2010. — № 1. — С. 42–47.
3. Морзе Н. В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання

- у вищому навчальному закладі / Н. В. Морзе, О. Г. Глазунова [Електронний журнал] // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2008. — №2. — Режим доступу до журн.: <http://www.ime.edu.ua.net/em6/emg.html>
4. Кучерук О. А. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій у системі методів мотиваційного забезпечення процесу навчання української мови / О. А. Кучерук [Електронний документ] // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2012. — Т. 27. — №1. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ujrn/e-journals/ITZN/2012_1/626-1932-1-RV.pdf
 5. Сороко Н. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні рідної мови у загальноосвітніх навчальних закладах у країнах центральної та східної Європи / Н. В. Сороко // Інформаційні та комунікаційні технології навчання в системі освіти зарубіжних країн. — К., 2010. — С. 151–159.
 6. Педагогика. Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей / Под ред. П. И. Пидкасистого. — М: Педагогическое общество России, 1998. — 640 с.
 7. Кудін А. П. Мережеві технології навчання мов / А. П. Кудін, Т. М. Кудіна, В. В. Зінюк [Електронний документ] // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2012. — Т. 29. — №3. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ujrn/e-journals/ITZN/2012_3/676-2089-2-RV.pdf
 8. Сороко Н. В. Дидактичні функції інформаційних і комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя-словесника / Н. В. Сороко [Електронний документ] // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2008. — №4. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/ujrn/e-journals/ITZN/em5/content/08snvpot.htm>
 9. Іванов І. Ю. Лінгводидактичний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій на уроках української мови / І. Ю. Іванов // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. — 2010. — № 1. — С. 254–260.
 10. Войнаровська Н. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у викладанні іноземних мов у вітчизняних вищих навчальних закладах / Н. Войнаровська [Електронний документ] // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 2013. — №1. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ujrn/Soc_Gum/Pippo/2013_1/zmist.htm

11. Волков П.Д. Разработка сетевых информационных ресурсов образовательного назначения / П. Д. Волков // Ученые записки ИИО РАО. — Вып. 33. — 2010. — С. 235–265.
12. Ажнюк Б.М. Шляхи і методи розширення сфери застосування української мови: концептуальні й практичні аспекти / Б. М. Ажнюк // Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом. — К.: ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2008. — С. 343–366.
13. Блага О.-В. Інформаційні технології як невід'ємна складова новітнього освітнього процесу / О.-В. Блага [Електронний документ] // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка. — 2007. — №2. — Ч. 2. — Режим доступу до журн.: http://nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VKPI_fpp/2007-2-2/09_Blaga.pdf
14. Грущенко Л. Проблеми впровадження інформаційних технологій у вищих навчальних закладах / Л. Грущенко, Н. Федоренко // Вісник Львівського університету. — 2009. — Вип. 25. — Ч. 2. — С. 133–141.
15. Шепетко Ю.М. Психолого-педагогічні аспекти використання електронного підручника з української мови / Ю. М. Шепетко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. — 2010. — № 1. — С. 192–197.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2015 р.

Ланских О.Б. Информационные ресурсы внедрения современных речевых стратегий

Анализируется роль информационных технологий в активизации процесса внедрения речевых стратегий; автор подчеркивает, что Украина в этот процесс вошла сравнительно недавно, поэтому изучение зарубежного опыта должно стать той первой и основной основой, на которой он разворачиваться в украинском образовательном пространстве; информационно коммуникационные технологии усиливают роль методов активного познания и дистанционного обучения, позволяют обеспечить студентов электронными учебными ресурсами, реализовать индивидуальный подход к каждому студенту и т. д., постепенно вносятся изменения в неотъемлемые элементы традиционной системы образования.

Ключевые слова: человек, образование, культура, язык, информация, информационные ресурсы, воспитания.

Lanskykh O.B. Information resources of implementing modern language strategies

The role of information technology in the activization of the process of implementation of language strategies was analyzed; author stresses that Ukraine entered this process relatively recently, so the study of foreign experience has to become that first and main pillar on which it has to deploy in Ukrainian educational space; ICTs strengthen the role of methods of active learning and distance learning, ensure students' e-learning resources to implement individual approach to each student and so on, gradually make changes in the inherent elements of traditional education system.

Keywords: human, education, culture, language, information, information resources, education.